

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšeratom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENSKEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček račun. Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Med nepopisnim navdušenjem iskrenega prijateljstva

Slovo Bolgarov od našega kralja

Solijsko prebivalstvo je obsulo našo vladarsko dvojico s cvetjem -- Veliko delo, veliki uspehi

Sofija, 30. sept. AA. Nj. Vel. kralj Aleksander in kraljica Marija sta danes v spremstvu zunanjega ministra Bogoljuba Jevtiča in svoje suite odpotovala z dvornim vlakom ob 11.10 iz Sofije.

Slovo od jugoslovanske vladarske dvojice je bilo prav tako veličastno in prisrčno, kakor njun sprejem. Ogromne množice so napolnile ceste, ulice in trge od dvora do postaje. Poleg meščanov so se prišli posloviti zastopniki rodoljubnih, človekoljubnih in prosvetnih društev v Sofiji, poleg njih pa so stali dijaki vseh solijskih šol. Jugoslovanskemu kralju in kraljici so množice navdušeno vzklikale.

Na železniški postaji, ki je bila tudi to pot okrašena z zelenjem in z zastavami, so bili že pred 10. uro bolgarski šef protokola Stojilov in Georgijev. Malo po 10 so prispeli: Jugoslovanski minister dvora Antič, prvi pobočnik jugoslovanskega kralja general Ječmenič, dežurni adjutant general Kostić in drugi člani dvornega spremstva.

Takoj nato je prispel na peron pobočnik Nj. Vel. kralja Borisa general Panev z generalom Gerdijevim, ki je bil dodeljen Nj. Vel. kralju Aleksandru med njegovim bivanjem v Sofiji. Na postajo je dalje prispel občinski načelnik Ivanov z občinskimi odborniki, vojni minister general Matev z generali itd.

Za temi je prispel na postajo predsednik bolgarske vlade Georgijev s člani bolgarske vlade, bolgarski pooblašeni minister v Belgradu Kjosjevanov, namestnik predsednika sv. sinoda videmski metropolit Neofit in solijski episkop Stefan, jugoslovanski pooblašeni minister v Sofiji Cincar-Marković z osebjem poslanstva in vojaški odposlanec generalstabi polkovnik Petković.

Pred prihodom Njunih Veličanstev so se na desni strani pred izhodom na peron postavili zunanji minister Jevtič, minister dvora Antič, prvi pobočnik general Ječmenič in general Kostić kot dežurni pobočnik, bolgarski poslanik v Belgradu Kjosjevanov, tajnik kraljeve pisarne Grubešić, ordonanci oficir kapetan Dogan, osebni tajnik zunanjega ministra Jevtiča Kojič, bolgarski šef protokola Georgijev, člani jugoslovanske kolonije s predsednikom Kostićem in zastopniki tujega in bolgarskega časopisa.

Na levi strani ob izhodu k vlakom pa so zavzeli svoja mesta predsednik bolgarske vlade Kimon Georgijev, zunanji minister Kosta Batalov, drugi člani bolgarske vlade, metropolit Neofit, episkop Stefan in bolgarska generaliteta.

Medtem so se v dvorni čakalnici razvrstili predsednik solijske občine Ivanov z občinskimi odborniki, soproge ministrov, uradniki našega poslanstva s soprogami itd. Med njimi je bila tudi hčerka bivšega bolgarskega poslanika v Belgradu Vakarjevskaja s cvetjem v roki, ki ga je kasneje izročila Nj. Vel. kraljici Mariji.

Navdušeno vzklikanje ogromne množice pred železniško postajo in jugoslovanska himna, ki jo je igrala godba konjeniške kraljeve garde, je bilo znamenje, da se jugoslovanski in bolgarski suvereni približujejo železniški postaji. Spremljali so ju Njuna Visočanstva princ Ciril in princesa Evdoksija s svojimi spremstvi.

Medtem ko je ogromna množica pred postajo zanosno in trenetno vzklikala Njihovim Visočanstvom, je oddelek bolgarskih letalcev letel nizko nad peronom in obsul železniško postajo in progo s cvetjem. Ta prizor bo ostal vsem v neizbrisnem spominu.

Njihova Veličanstva so prispela v dvorsko čakalnico ob 11.05. Veličanstva so pozdravila prisotnega predsednika solijske občine in ostale, nato

pa krenila na peron. Častna četa gojencev vojaške akademije je izkazala jugoslovanskemu kralju vojaške časti, godba pa je zaigrala jugoslovansko himno.

Nj. Vel. kralj Aleksander je pozdravil najprvo predsednika bolgarske vlade Kimona Georgijeva, zunanjega ministra Kosta Batalova, metropolita Neofita, episkopa Stefana in bolgarske generale. Njuni Veličanstvi kralj Aleksander in kraljica Marija sta ostala do odhoda vlaka v prisrčnem razgovoru s kraljem Borisom, kraljico Ivano, s princem Cirilom in princezino Evdoksijo.

Nj. Vel. kralj Aleksander in kraljica Marija sta se nato prisrčno poslovila in poljubila s kraljem

Borisom, s kraljico Ivano, s princem Cirilom in s princeso Evdoksijo. Prav tako prisrčno sta se poslovila od ostalih prisotnih. Nato sta zavzela svoja mesta v dvornem vlakcu.

Točno ob 11.10 sta železniška stroja potegnili dvorni vlak iz železniške postaje med sviranjem državne himne in ogromnim navdušenjem prisotnih.

Kraljev dar za reveže

Sofija, 30. sept. AA. Preden se je poslovil od načelnika solijske občine Ivanova, mu je Nj. Vel. kralj Aleksander izročil 100.000 levov za solijske reveže.

Slovo na meji

Dragoman, 30. sept. AA. Bolgarska brzjojavna agencija poroča: Dvorni vlak je prispel točno ob 11.50 na obmejno postajo Dragoman. Na postaji je bila razvrščena častna četa, ki je pri prihodu vlaka izkazala jugoslovanski vladarski dvojici vojaške časti, godba pa je zasvirala jugoslovansko himno. Na peronu in okrog postaje je bila ogromna množica prebivalstva, ki je jugoslovansko kraljevsko dvojico viharno pozdravljala.

Nj. Vel. kralj Aleksander in osebe njegovega spremstva so izstopile iz vlaka. To je bilo zname-

nje za ponovne ovacije. Jugoslovanski vladar se je poslovil od zastopnikov bolgarskega dvora in bolgarske vlade ter od zastopnikov krajevnih oblasti. Nato se je poslovil od oseb, ki so mu bile na razpoloženju ves čas njegovega bivanja v Sofiji. Poslovil se je tudi od jugoslovanskega poslanika v Sofiji Cincar-Markoviča. Nato se je s svojim spremstvom vrnil v vlak. Pri odhodu vlaka mu je množica priredila nove ovacije. Vladarska dvojica se je pozavila na oknih in ljubeznivo odzdravljala množici z mahanjem rok.

Georgijeva izjava

Sofija, 30. sept. AA. Popoldne je predsednik bolgarske vlade g. Kimon Georgijev sprejel jugoslovanske novinarje in jim dal to-le izjavo:

Moji vtisi, gospodje, niso zame nič novega. Ker poznam razpoloženje svojega naroda, sem doživel novo priliko v zvezi z obiskom Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljice Marije, ki sta vrnila obisk Nj. Vel. kralja Borisa in kraljice Ivane, da se še enkrat prepričam, da se niti za hip nisem motil o pravem razpoloženju bolgarskega naroda napram bratskemu jugoslovanskemu sosеду.

Nekdo izmed vas je dejal, da je bilo vse impozantno in sijajno. Najlepa pa je bila manifestacija pristnih čustev, ki jih je bolgarski narod izkazal suverenom bratskega naroda. Prav tako me je izredno zadovoljilo, ko sem slišal iz ust samih jugoslovanskih suverenov, zlasti s strani Nj. Vel. kralja Aleksandra, kako so izredno zadovoljni s tem svojim obiskom v Sofiji. Nj. Vel. kralj Aleksander je vedel, da bo naletel na prisrčen sprejem na Bolgarskem. To pa, kar je doživel, presega vse njegove pričakovanje.

S svoje strani pristavljam, da mi je razpoloženje obeh sosednih narodov, ki sta ga pokazala o priliki obiska Nj. Vel. bolgarskih suverenov v Belgradu koncem lanskega leta in med sedanjim obiskom Nj. Vel. jugoslovanskih suverenov v Sofiji še enkrat potrdilo spoznanje o popolnem soglasju in istovetnosti njunih interesov. To okolnost bodo morali odgovorni voditelji obeh narodov imeti v bodoče vedno pred očmi. Pospesevati bodo morali to upravičeno delo z vso pozornostjo.

Nova vrata

Znano je, da so sedaj na vsej jugoslovansko-bolgarski meji samo ena vrata: to je Caribrod.

Zdaj se je pokazalo, da je ta meja zelo dolga. Obe vladi smatrat, da mora dobiti ta dolga meja več vrata. Zato smo sklenili, da otvorimo nova vrata severno in južno od Caribroda, in sicer ena severno in dve južno od tega kraja.

Roko v roki

Gospodu predsedniku so nato prisotni novinarji postavili ta-le vprašanja: Kakšni so po vašem mnenju izgledi za bodoče stike med obema sosednjima narodoma?

Izgledi glede odnošajev med obema narodoma so različni. Okrepitev odnošajev med obema narodoma bo poglobila njune stike in medsebojno zaupanje. Prav tako pa bodo nove prometne zveze pospešile te stike. Na kraju se bo med njima razvilo tako zaupanje, da bosta oba naroda vedno hodila roko v roki in da bodo na ta način nesrečne okolnosti iz preteklih časov med obema narodoma za vedno odstranjene.

Ali ne obstajajo neki elementi, ki bi mogli to zblizanje preprečiti, je vprašal neki novinar.

Teh elementov absolutno ni. Želim, da bi bil ta sum izrečen bolj jasno in kategorično.

Ali smatrate linijo zblizvalne politike, ki jo izvaja vaša vlada, za stabilno?

Ta linija je za nas popolnoma stabilna, ker se naslanja na splošno prepričanje in ker jo potrjuje ves naš narod. Veliko jamstvo za to linijo, ki jo zdaj bolgarska vlada izvaja napram svojim sosedom, je v tem, da morajo zdaj voditelji obeh narodov upoštevati čustva, ki se pojavljajo med obema narodoma. Skrbeti bodo morali, da ta čustva še poglobijo in okrepe. Sploh pa imajo narodi zdrave instinkte. Priznati je treba, da je inteligenca, ki pogostokrat ustvarja razpoloženje, tudi pogostokrat pahnula svoj narod na pogrešna pota. Vsi mi, ki hočemo biti predstavniki inteligence obeh narodov, se moramo zavedati vloge, ki so jo inteligenci v odgovorili.

Uspehi solijskega sestanka

Tesni gospodarski in kulturni stiki

Novi mejni prehodi - potne olajšave - železniške zveze

Sofija, 30. septembra. AA. Bolgarska brzjojavna agencija poroča: Predsednik bolgarske vlade Georgijev, jugoslovanski zunanji minister Jeltič in bolgarski zunanji minister Batalov so večeraj nadaljevali razgovore o vprašanjih, ki so o njih razpravljali na predvečerašnji konferenci tekem avdijence pri Nj. Vel. kralju Aleksandru in kralju Borisu.

Ti razgovori, ki so se nanašali na vprašanja obeh držav kakor tudi na vprašanja njihovega vzajemnega sodelovanja, so se končali v popolni iskrenosti, zaupanju in prijateljskem razpoloženju.

Ministri so z zadovoljstvom ugotovili, da so nedavno tega sklenjene veterinarske konvencije in trgovinska pogodba obrodile odlične sadove, kar dopušča upanje, da se bodo med Jugoslavijo in Bolgarijo razvili najtesnejši gospodarski stiki.

Da bi se gospodarski stiki med obema sosednjima državama še bolj pospešili in okrepi, so ministri sklenili, da je treba v najkrajšem času otvoriti nove prehodne točke na meji in sicer ene točke severno, dveh točk pa južno od črte Caribrod-Dragoman. Na podlagi tega se obe stranki obvežeta izdati vse potrebne ukrepe za ureditev cest na področju teh novih prehodov.

Ministri so dalje soglašali v tem, da je treba itak v zadnjem času sproščene formalnosti potnih listin še bolj poenostaviti in tako olajšati promet in stike med Bolgari in Jugoslavlani, kar bo še bolj pospešilo prijateljske in prisrčne vezi med obema narodoma.

Želeč, da okrepe tudi gospodarske stike med obema bratskima in sosednjima narodoma, so ministri sklenili, naj se brez odlašanja prouči fi-

Bolgarski min. predsed. K. Georgijev

genčni krogi pogostokrat igrali v obeh bratskih narodih.

Vloga časopisja

Ali ste zadovoljni, gospod predsednik, s časopisjem obeh držav?

V splošnem sem vsekakor zadovoljen. Nočem pa tudi prezreti dejstva, da sem bil včasih s časopisjem nezadovoljen. Pogostokrat sem v listih našel mesta, ki niso odgovarjala resnici. To je bilo tiste čase, ko je inteligenca smatrala za svojo dolžnost, da zastruplja odnose med obema narodoma in da predstavlja dejstva v lažni luči. Vloga časopisja pa je docela drugačna.

Ali se mešana komisija, ki naj določi nove obmejne prehode, kmalu sestane?

Obe vladi sta sklenili, da se mora komisija takoj sestati. Bili so pogosti primeri, ko so po lepih vtisih in razpoloženjih napisali lepe zapisnike, nato pa jih še istega dne položili tja, kamor so prispeli. Srečen sem, da smo sklenili, naj se to delo takoj opravi.

Na svidenje

Poslavljaljoč se od novinarjev je predsednik bolgarske vlade dejal:

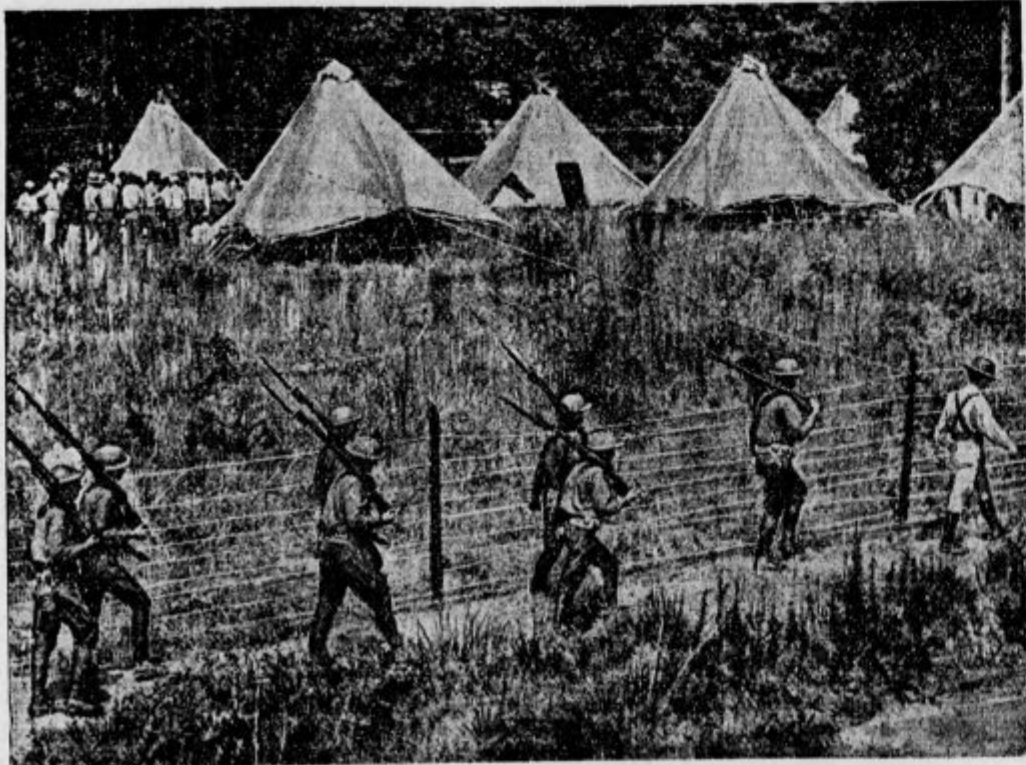
Na svidenje, gospodje, želim vam srečno pot. Odnosite s seboj najlepše vtise, skušajte jih izročiti tudi vsemu jugoslovanskemu narodu.

V imenu jugoslovanskih novinarjev se je zahvalil predsedniku bolgarske vlade podpredsednik JNU g. Slavko Jutriša za bratski sprejem kakor tudi za pomoč pri novinarskem delu.

Predsednik bolgarske vlade g. Kimon Georgijev je odgovoril:

Drago mi je, da ste osebno zadovoljni s našim sprejemom in s pomočjo, ki vam je olajšala vaše delo. Naši novinarji so do zdaj imeli dovolj prilike, da čutijo vašo ljubeznivost.

Koncentracijski tabor za voditelje stavke

V Ameriki so priredili koncentracijske taborje za voditelje stavke. Naša slika nam kaže tabor v Atlantici v državi Georgiji, kjer so stavkujoči vpriporili posebno hude nemire. Može so spravili v šotore, ženske pa v posebno poslopje. Ves tabor je obdan z vgrajno iz bodeče žice in strogo zastražen.

nanena in tehnična stran vprašanja o spojitvi bolgarskih in jugoslovanskih železniskih prog severno in južno od črte Caribrod-Dragoman, zlasti pri Vidinu in Negotinu ter pri Gjuševu in Kumanovu.

Ministri so končno podčrtali, da je treba čimprej izdati potrebne ukrepe za okrepitev kulturnih stikov med obema narodoma, ki sta si tako bližnja drug drugemu in ki že leto dni ne nehati iskreno in spontano manifestirati svoja skupna in bratska čustva.

Casnikarjem, ki so čakali, da se je konferenca končala, je izjavil predsednik bolgarske vlade Kimon Georgijev sledeče: »Važno je, da gremo korak za korakom naprej. To je v ostalem tudi naš program, ki ga hočemo nadaljevati. Le na ta način lahko zaupamo v popolen uspeh.«

Kraljeva dvojica se je vrnila

Belgrad, 30. sept. m. Nj. Vel. kralj in kraljica sta se vrnila nocoj ob 17.05 v Belgrad.

Kemal paša v Sofiji?

Sofija, 30. sept. c. V soboto, dne 29. t. m. se je v Sofiji mudil incognito predsednik turške republike Kemal paša. Kemal paša bo v najkrajšem času obiskal Belgrad in nato Moskvo.

London, 30. sept. b. Sinoči ob 21.10 sta trčili skupaj Midland-express z Blockpoolskim potniškim vlakom, pri čemer je bilo 11 mrtvih in 21 hudo ranjenih.

Od Soče čez Zilo Harbin, mesto roparjev

Dve prepovedi na Koroškem

»Koroški Slovenec« piše: Na povabilo ljubljanske mestne občine je nameravalo na ljubljanski velesojem tudi trideset Zilanov in Zilank, ki bi v okvirju prireditve Slovenskih narodnih plesov nastopili v svojih narodnih nošah v zilskem raju pod lipo, torej na izrazito kulturni prireditvi. Vse je že bilo pripravljeno, potni listi večini izstavljeni, kar izjavi uradnik beljaškega okrajnega glavarstva zadnji dvojici, da je došla od deželne vlade prepoved nastopa Zilanov in Zilank v okvirju ljubljanskega velesoja in da se za to ne izstavi preostalih dveh potnih listov. Istočasno se je v Zahomcu pojavil orožnik in poizvedoval po imenih oseb, ki so nameravale nastopiti na povabilo ljubljanske občine. Prepoved je med nami in še posebno pa v Jugoslaviji vzbudila obilo pozornost. Na vprašanje osrednje pisarne po vzrokih prepovedi, je deželna vlada izjavila, da obstoja nevarnost, da ne bi avstrijski državljani slovenske narodnosti prišli v stike s pobežniki in v Sloveniji se nahajajočimi narodnimi socialisti.

V nedeljo navrh, t. j. 9. septembra, je bila napovedana slovesnost tridesetletnice izobraževalnega društva na Radišah. Slovesnost je bila po svojem sporedu nameravana v preležno verskem smislu z igro »Izgubljeni sin« pred cerkvijo. Zadnji dan pred prireditvijo pa dospe od celovškega okrajnega glavarstva prepoved in v njej kot razlog navedena »nevarnost močnejšega javnega reda in miru«. Na željo pojasnila je uradnik celovškega okrajnega glavarstva navedel kot področnost, da je radiško izobr. društvo ali boljše nekateri njegovi člani osumljeni narodno-socialističnega delovanja ali vsaj simpatij, ker so v času julijske revolte potovali v Jugoslavijo. Kot je očitek sodelovanja ali simpatij z Hitlerjevci absurdni, se osrednje vodstvo poizvedovalo in zamoglo dognati, da

sta v tednu pred revolto bila nekaj časa dva člana društva v Jugoslaviji, seve niti najmanj z namenom, da prideta v stik z narodnimi socialisti.

Prepoved smo vzeli na znanje s pridržkom, da gremo — če treba — do najvišje instance v državi, ker nikakor nismo voljni se predajati tako samovoljnemu postopanju raznih oblasti in še najmanj pa prenašati očitek protidržavnega stremjenja.

Dodajamo še sledeči komentar: Izgleda, da se v deželi dela po navodilu, naj se zabranijo manjšini vsakrati stiki z Jugoslavijo, ker bi se sicer tamonjske Hitlerjanstvo zamoglo iznova razpasti po Koroškem. V zadnjem uvodniku smo podali vso neosnovanost Jugoslaviji očitane podpiranja in organiziranja pobegega Hitlerjanstva. Za navedene podatke prevzamemo odgovornost tudi danes. Dvakratna dolžnost merodajnih krogov v državi je, da se sami prepričajo — če izjavi avstrijskega kancelerja in našemu dognanju nočejo verovati — o neosnovanosti svojih sumničenj. Podtikavanju protidržavnosti članom manjšine pa kvečjemu govorijo, da je v deželi še dovolj krogov, ki lojalnosti slovenske manjšine niso vzeli z bogvekakim veseljem na znanje, marveč bi jim bilo ljubše, da bi bila manjšina brez vsakega zanimanja za notranje-politične dogodke v državi ali celo stala na strani Hitlerjanstva. Smo mnenja, da je ponovno dokazovanje našega stališča do države po vstopu naše kmetijske organizacije in kmetijske-stanovske oddelke domovinske fronte in po jasnem zadržanju manjšine povodom julijske revolte, da je vsako ponovno dokazovanje lojalnosti pod narodno častjo. Ob teh in sličnih drugih prilikah hočemo odselej najti odločno besedo na primernih mestih proti vsem poizkusom molčenja reda in miru med koroškimi Slovenci.

nahaja v zaporih v Jugoslaviji. Vsi so razpečevali ponarejene bankovce za več tisoč lir, Bulić pa je bila v Jugoslaviji kaznovana zaradi razpečevanja ponarejenih dinarskih bankovcev. Dobili so po dve leti.

Mons. Ivana Sirotića, ki se poslavlja iz Gorice, da se vrne v Koper na školijsko gimnazijo, so 25. t. m. obiskali gorški župan Pascoli, tajnik fašistične stranke na Gorškem in načelnik province. Župan Pascoli je izročil megr. Sirotiću zlato medaljo z mestnim grbom.

Tatovi so okradli romarske cerkvice v Kačičah blizu Divače. Razmetali so tudi sveče hostije in najbrž po neprevidnosti zanetili ogenj, ki so ga vaščani hitro pogasili.

Cerkveni vestnik

Župni upravitelj Srečko Rejec iz Sv. Križa na Vipavskem, ki je bil 1. septembra aretiran, je bil obsojen in odpravljen v konfinacijo v provinco Basilicato v južni Italiji.

Policijski opomin, takozvano diffido, je dobil župnik na Planini pri Vipavi g. Ivan Pišot. Kaplan v Tolminu, Florian Hvala, je dobil takisto policijski opomin. Ta kazen obstoja v tem, da oni, katerega zadene, ne sme iz kraja svoja bivališča nikamor brez posebnega dovoljenja. V kraju samem pa je pod strogim nadzorstvom, s kom obuje in kaj dela.

Enak policijski opomin je dobil g. Srečko Gregor, župnik iz Sturij pri Ajdovščini.

V konfinaciji se že nahajajo, kakor znano, duhovniki Rutar, dr. Mušica in Filip Kavčič iz Črnege vrha.

Opomin imajo že profesorji gorškega bogoslovja dr. Brumat, dr. Tul, dr. Pavlica in Ivan Toroš.

Kazensko premeščen je bil župnik Ivan Fon.

V Gorici je bila zaplenjena vsa naklada molitvenika za otroke »Angelček«. Takišto je prepovedano razmnoževanje muzikalij s slovenskim besedilom.

valje. Spodaj je šumela Soča, ob cesti so zijale strašne kaverne in z gore je donel veliki zvon. Takrat so mu vrtrepale strune v duši in pel mi je vso pot pesem o romarju, ki išče Lepote in Ljubezni. Sama elegija je bila ta pesem, le tuhtam je zabrela epska struna borca, ki se bori z Bogom. Na obronku je prosilo ubogajme revno dekletce iz Grgarja. Njene oči so zijale plašno kot črne kaverne v gori. V levi je stiskala šop rož, desno pa je molila nasproti. Obstal je.

»Buon giorno! Prego carità!«

V meni se je zgnilo, njega, Lojzeta otroka, je prebodel. Sklonil se je k deklici, pogledal ji v temne oči in jo tako ljubeče očitaloče vprašal: »Zakaj tako, punčka! Saj si naša, kaj ne!«

Prosičica je pokimala in iz črnih kavern je posijalo dvoje plavih mokrih oči. Pobožal jo je in ji dal liro. Šopek mu je ponudila, trpko se je nasmešnila in s tresočim glaskom rekla: »Bog lonaj, gospodi! S tem šopkom je priromal na Sveto goro in ga dal Mariji, da bi čuvala uboge, zapuščene slovenske otroke. O, Lojze je znal govoriti z otroci, ker je imel lepo, mehko otroško dušo in je čutil z njo, kot malokateri.

Ta dogodek sem danes povedal mojim malim v šoli. O dobrem gospodu sem jim pravil in o revnih, bednih prosjačkah. Ko sem končal, so se zalesketale solze v otroških očeh, pa sem se domislil tebe, duša, ki bi znal vse lepše povedati malim to, kar sem povedal jaz. Da, ti bi znal, ker si bil otroško dober in decu bi plakala ob tvoji povesti.

Vračal sem se ob Ljubljani, misleč, da te srečam. Tam nekje pri Svetem Petru bi te rad videl. Mogoče pred tisto desko, kjer so nabili tvojo smrt. Da bi se jim smejala, veš, Lojze! Pa da bi ti povedal zgodbo o rosnih otroških očeh, ki ei jo ti tako rad poslušal.

Pa me je korak zanesel v ono rumeno hišo s stekleno streho nad vrati. Zakaj sem krenil, sam ne vem mogoče zato, ker je tam ležal par dni prej Lojze iz Velikih Zabelj, tisti mehki, dobri fant, o katerem so tudi pisali, da je umrl. Njega nisem več našel. Pač pa sem v desni kaverni našel — tebe.

Pa bo le res, Lojze, kar so pisali! Ležiš med georginami in svečami, srčna kri, rdeča podpluta ti je zalila obraz. Gledam in gledam. Z menoj ti zrejo v mrtvaški obraz tisoči, ki si jim pisal s srčno krvjo in zdi se mi, da leži med georginami oni šopek rož, ki ti ga je dala na Sveto goro revna deklica iz Solkana. Daj no, Lojze, poprosi pred Materjo na Sveti gori za bedne slovenske otroke ob Soči! Saj si bil vedno tako dober!

Harbin: glavna ulica.

Predrznj napadi na vzhodno-kitajsko železnico, pri katerih je bilo ubitih in ranjenih nešteto ljudi, so obrnili pozornost svetovne javnosti na mesto Harbin, ki je že davno prekosil zloglasno ameriško zločinsko mesto Chicago in stoji zdaj na prvem mestu mednarodnega zločinstva. Harbin je že nekaj desetletij zbirališče sibirskih roparjev. Pozneje pa so se pričele zbirati v njem tudi kitajske in mandžurske roparske tolpe. Najbolj bohotno pa so je razpaslo zločinstvo v zadnjih par letih, ko je Harbin postal nekakšno središče vseh bojev na Daljnem vzhodu. Sedaj je Harbin obenem tudi eldorado podzemlja na Daljnem vzhodu. Po najnovejših, precej točnih podatkih živi sedaj v Harbinu okrog 100.000 oseb, ki so neprijavljene pri tamkajšnjih policijskih uradih. Vseh teh 100.000 ljudi so sami zločinci in roparji. To veliko število nas mora tembolj presenetiti, če pomislimo, da šteje vse mesto skupaj okrog 400.000 prebivalcev.

Ni pretirano, če pišejo dopisniki velikih listov, da so roparske tolpe v Harbinu pravi gospodari in oblastniki v mestu. Policia je se brez kakšnega povelja, toda z vednostjo višjih oblasti popolnoma podredila banditom. Pri belem dnevu se podijo po Harbinu avtomobili, oboroženi s strojnimi puškami. Poleg teh pa razpolagajo zločinci celo z brzostrelnimi topovi in z drugim najmodernejšim orožjem. V mestu žive povsem složno tako kitajski, japonski, ruski kakor mandžurski zločinci. Zlasti slednji se odlikujejo po vzorni organizaciji svojih vrst.

Vsaka tolpa ima namreč svoje posebno področje, na katerem neomejeno gospodari. Ruski roparji n. pr. najraje ugrabljajo bogate trgovce. Z avtomobilom se podajo pred banko in pričakujejo ravnatelja. Ta prejme vladno povabilo, naj se udeleži prijetne avtomobilske vožnje. Ravnatelj seveda pri tem prav dobro ve, da ta avtomobilska vožnja ne pomeni nič drugega kakor njegovo ugrabitev. Pomoči policije se ne more poslužiti, ker je policijski prefekt Harbina odredil, da se za časa kakšnega ugrabljanja ne sme noben policist nahajati v bližini. Evropskemu Sloveku se zdi to nemogoče, toda banditi so se povsem trgovsko dogovorili o tem s policijskim predsednikom. Če ne bi ugodil njihovim željam, bi bil v tistem trenutku mrtov in poleg tega bi se začel v Harbinu silen teror banditskih tolp. Iz modre previdnosti se je pokoril banditom.

Ravnatelj sede v avto. Ko pridejo na cilj, izroči ravnatelj roparjem 20—40.000 dolarjev, s čemer je zopet kupil svojo prostoto. Če pa nima tolikšne svote pri sebi, pa takoj obvesti svojega prokurista, da naj jo v čim krajšem času spravi skupaj. V tem slučaju se službeno sporoči, da je šel ravnatelj za nekaj dni na dopust. V tem času se mu seveda čisto dobro godi, kajti roparji postopajo z njim kar se da kavalirsko, zavedajoč se, da je njihov jetnik prav za prav dober poslovni prijatelj.

Bandni direktorji lahko računajo s približno štirimi ugrabljenji letno. Vsako upiranje je brez smisla. Strojne puške na avtomobilih so zadostno jamstvo za to. Vsak najmanjši znak upora bi pomenil smrt uporniku in požig njegove banke, poprej pa bi jo seveda temeljito izpraznili. Mnogim bankomom pa so se ta ugrabljanja zazdela predraga. Stopili so v stik z roparji in se domenili za »abonirana ugrabljanja«. Sedaj jih roparji štrikrat na leto pozovejo na izplačilo dogovorjenega zneska.

Harbinski roparji razpolagajo s kartoteko, v kateri je natančno navedeno, koliko imajo posamezni meščani premoženja. Pred kratkim so se banditi združili v trust, da bi lažje skupno opravljali svoje posle, pri čemer so seveda stroški manjši in je podano tudi jamstvo, da bo »firma« bolje uspevala in se dala bolje organizirati. Harbinsko podzemlje ima svoj časopis, svoje bolnišnice, sodišča itd. Ničče jim ne more nikjer do živga in tega tudi nihče ne poskusi, dobro vedo, da pomeni to njegov takojšnji pogin.

Pustolovščina avstralskega raziskovalca v džungli

„Ukradli ste mi enajsto ženo!“

Pred kratkim se je znani raziskovalec Daniel Dickson vrnil iz Novih Hebridov, kjer je bil na znanstvenem potovanju. Seveda so ga po povratku obkolili avstralski časnikarji, katerim pa je povedal samo to-le zgodbo, pri kateri ni mnogo manjkalo, da ni izgubil glave:

»Neke noči smo odrinili iz vasi Tinamet, kjer nas je domači poglavar zelo ljubezno sprejel in pogostil. Komaj pa smo bili kakšnih 10 kilometrov zunaj vasi, je poglavar naenkrat ugotovil, da mu je zmanjkalo ene izmed njegovih enajstih žena. Preostalo mu ni ničesar drugega, kakor da osumi nas, da smo mu ukradli ženo.

Naša ekspedicija je bila sredi najbolj goste džungle, ko smo nenadoma zaslišali divje ropotanje bobnov in kmalu nato zagledali skozi grmovje svetilkanje sulic in mečev. V naslednjih hipih smo bili že obkoljeni od domačinov. Pred nas je stopil poglavar in se zadril name:

»Vi ste ukradli mojo ženo!«

Od začudenja smo skoraj popadali po tleh. Zeneke v vasi Tinamet niso bile tako lepe, da bi prišel človek v kakršnokoli izkušnjo, da jih

odpelje. Seveda smo energično zanikali vsako zvezo s tem, toda razjarjeni poglavar nam tega ni hotel verjeti. Preiskal je vso našo prtljago in pregledal celo naše žepe. Svoje enajste žene pa seveda ni našel. Tedaj mu je nekdo od njegovih zašepetal, da smo najbrž njegovo ženo zadržali. To da je tembolj verjetno, ker je eden od naše družbe kazal v vasi preproste čarovne trike, zaradi katerih je padla vsa naselbina v praznovoren strah.

Sest ur smo se pogajali s poglavarjem, izpraznili vse etelkenice z viskijem, izpraznili tudi vse naše žepe in skoraj vso prtljago. Poglavar je slednjič postal tako prijazen, kakor je bil prej dan. Med pogajanja so stali okrog nas do zob oboroženi njegovi vojaki in nas gledali s krvočelnimi pogledi. Seveda so pod takimi okolnostmi izpadla pogajanja in korist poglavarja.

Dickson je danes mnenja, da se je poglavar ali zmotil v štetju svojih žena ali pa sploh ni nikdar imel enajst žena. Enajsto je je morda samo izmislil, da je na ta način belce na lahek način potegnili za nos in oplenil. To se mu je kar ime nitno posrečilo...

Pasje pokopališče v Parizu

Pariz ima 20 pokopališč, ki se odlikujejo z izvrnimi krasnimi spomeniki, na katerih lahko štirimam zgodovino in kulturo francoskega naroda. Toda med temi 20 pokopališč je tudi pokopališče, kakršnih je pač najbrž zelo malo na svetu. Vhod je tak, kakor v vsako drugo pokopališče, tudi spomenikov je vse polno, samo eno je opaziti: ti nagrobni kamni so vsi nekam majhni, kakor bi bilo to pokopališče Liliputancev.

Pri vstopu na pokopališče stoji velik spomenik najslavnnejšemu od vseh psov bernardincev, Barryju, ki je bil last samostana na sv. Gothardu in ki je rešil 40 ljudi pred gotovo smrtjo v snežnih zametih. Ta pasji heroj pa je na žalosten način poginil, ko je reševal 41. človeka. Napol zmrazil človek je začutil topli pasji dih. Mislil, da so to roparji, ki ga hočejo oropati, je potegnil revolver in Barryja ustrelil. Sedaj stoji Barry izklesan iz kamna pred pasjim pokopališčem Pont de Cliehy.

Parisko pasje pokopališče je bilo ustanovljeno koncem preteklega stoletja. Mnogi bi utegnili misliti, da so ga ustanovili prijatelji psov. Toda, to ne odgovarja resnici. Pasje pokopališče so ustanovili podjetni trgovci, ki so računali na sentimentalnost ljudi. In niso se varali. Podjetje je zmerom bolj cvetelo in je danes v rokah dobro uspevajoče delniške družbe, ki pokopava pse iz vsega Pariza. Povprečno pokopljajo dnevno po deset psov.

S poginulimi psi zelo lepo postopajo: lastniki jih pripeljejo na pokopališče z avtomobilom v lepi skrinjici, ki je navadno iz mahagonija. Zakopljejo jih pod drevo z vsem komfortom: grob

ograde in nasade na njem lepih rož, postavijo nagrobni kamen, na katerem stoji napisano ime in slika kosmatinca. Poleg enostavnih grobov naletimo celo na marmornate grobnice, pač po premoženju pasjega lastnika.

Na omenjenem pokopališču pa niso pokopani samo psi starih sentimentalnih dam. Naletimo tudi na vojne pse. Tu leži Nick, ki je svojega gospodarja tri leta zvesto spremljal na fronti itd. Pesniki, slikarji, glasbeniki in igralci imajo tu pokopane svoje miljenice.

Nedaleč proč pa leži velik grob, v katerem počiva maček slavnega polemika Henry Rochenforta, ki je poginil 10 dni po smrti svojega gospodarja od žalosti. Ime mu je bilo »Krumir«.

Na vseh pasjih nagrobnikih so seveda tudi napisi, izmed katerih so nekateri naravnost smešni, kakor »Počivaj sladko, moj dragi mali Sultan, moja ljubezen te spremlja ali »Kateri izrek bi mogel povedati, kako moje srce joka za teboj«.

Povprečen takle grob stane 5000 frankov (16 tisoč dinarjev), in to samo za prostor. K temu pa pridejo seveda še stroški za spomenik, pogreb, vzdrževanje groba itd.

V bližini pasjega pokopališča so velike pasje tvornice, iz katerih se dvakrat na dan usipajo trume delavcev. Molče korakajo mimo pasjega pokopališča. Nobeden od njih nima takega stanovanja, ki bi se mogel primerjati z grobovi poginulih psov. Kaj bi dejal eden od teh pasjih oboževalcev, če bi kdo od njega zahteval, naj mesto spomenika svojemu psu žrtvuje vsaj del te vsote enemu teh živih ljudi? Odgovor na to vprašanje ni težak...

Lipe:

Krizantema

(Na grob rajnemu Lojzetu Golobčiču.)

Prezgodaj je še za mrtvaške rože krizanteme, pa vendar sem utrgal eno za Lojzeta, o katerem pišete, da je umrl. Umrl? Pojte nol Saj sem ga danes zjutraj videl, ko je stal pred veliko oglasno desko tik šentpeterske cerkve. Med drugimi se je drenal in čital skozi črnoobrobjena očala lastno smrtno vest, natisnjeno v nalepljenih straneh »Slovenca«. Trpko se je nasmešnil in pokazal na črni križ pred svojim imenom. Zmajal je z glavo in odšel. Da ni bil on? Kako da ni bil! Jaz vsaj ne morem verjeti, da je umrl.

Prvič sva se srečala na ozkih stopnicah tiskarne na Placutu v Gorici. Takrat je nosil dolg črn talar in belo kuverto je držal v rokah. »Za čolnic« je dejal in mi ponudil spis. Šla sva v ozko sobo, kjer smo imeli uredništvo. Par razbitih stolic in požgana miza — drugača ni bilo v sobi. Plašno je zrl krog sebe in zdel se mi je tako otroški, da sem se mu nasmejal. Ni mogel doumeti zgodbe o mali ovci, ki jo je siromak vzredil, da je pri njem epala in jedla kruh z njegovih rok. Pa jo je bogati in oholi ukradel revežu in dal zaklati, da je na njen račun pripravil gostijo popotnikom. Natanova metafora mu je bila nerazumljiva. On, Belokranjec, ki je zrastle med vinogradi, ni nič slutil o krivicah, ki jih je pohlepno zagrešil Ahab brezbožni, ko je revnemu nedolžnemu Nabotu nasilno uropal edini mali vinograd, da bi napravil iz njega letovišče za Jezabelo propalico. Prehudo je bilo za njegovo mehko dušo, da bi psi lizali nedolžno kri, ki ničesar drugega ni zakrivila, kot to, da je branila očetovo dediščino.

Polagoma je doumeval in čutil. Čutil pa je globoko, ker je imel globoko dušo. Celó pisal je o tej bolesti, toda tako rahlo, da so trepetale duše, ki so mu bile sorodne. »Naš čolnic« je nosil njegovo srce in težko so ga čakali tisočeri, da so ob njegovih novelah začutili to, česar povedati niso mogli. Lojze Belokranjec je stopil v sorodstvo s fanti Goričani, ker jim je bil pri srcu najbližji. Naš Lojze ni le pisal v »Naš čolnic«, on je plaval z njim in ga z ljubeznijo spremljal na viharji vožnji. Ko so ga potopili, je iz Zagreba klical in tožil, kakor toži jedna mati nad otrokom, ki je izginil v valove.

Preden je odšel iz Gorice, sva romala na Sveto goro. Ni bila več naša Sveta gora, toda tisto nedeljo so jo zavzeli naši fantje. Ob treh zjutraj sva odšla iz Gorice po tisti dolgi in prašni zlatraj cesti. Prašen in ves bel se je vzpenjal na Pre-

